

บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

สนุกกับการเรียนในศตวรรษที่ 21 (Enjoy Learning in 21 Century)

รัชณี मुखแจ่ง

คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร

Ratchanee Mukhjang

Faculty of Business, Economics and Communication, Naresuan University

ผู้แต่ง: ศาสตราจารย์ นายแพทย์วิจารณ์ พานิช

บรรณาธิการ: วรรณิ เลิศวิจิตรจรัส

จัดพิมพ์โดย: มูลนิธิสดศรี - สฤษดิ์วงศ์

ที่มา <https://www.scbfoundation.com/stocks/07/file/1382081266lqn8g07.pdf>

รูปแบบ วิธีการเรียนการสอนในระบบโรงเรียน วิทยาลัย และมหาวิทยาลัย กำลังถูกท้าทายจากการเปลี่ยนแปลงของขบวนการโลกาภิวัตน์อย่างต่อเนื่อง ไม่มีที่ท่าว่าจะหยุด ในเบื้องต้นเราควรตระหนักว่า ผู้เรียนเข้ามารับการศึกษาเพื่ออะไร คำตอบทุกๆ ไปคือ เพื่อนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต ซึ่งอาจนำไปใช้ได้โดยตรง เช่น การความรู้เพื่อไปประกอบธุรกิจ เพื่อการวางแผน การออม การลงทุน หรือความรู้ด้านกฎหมายสามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวัน นอกจากนี้ มีผู้เรียนอีกเป็นจำนวนมากต้องการนำความรู้พร้อมวุฒิที่แสดงระดับการศึกษาเพื่อสมัครงาน นำเงินมาเลี้ยงชีพ

ในมุมมองของเศรษฐศาสตร์ จะเห็นว่าเมื่อพิจารณาทางด้านอุปทานของความรู้ (Supply of Knowledge) พบว่า ปัจจุบันความรู้สามารถหาได้จากแหล่งอื่นๆ มากมายและรวดเร็ว เช่น การค้นหาจากระบบอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นสิ่งที่มักติดตัวไปกับโทรศัพท์เคลื่อนที่ ดังนั้นหน้าที่ของครูอาจารย์สมัยใหม่จึงต้องปรับเปลี่ยนไปเป็นผู้ที่อำนวยความสะดวก (facilitator) ชี้แนะแหล่งค้นคว้าที่เชื่อถือได้

ส่วนในด้านอุปสงค์ของการเรียนรู้ ตัวผู้เรียนก็มีลักษณะการเรียนรู้ หรือรสนิยมในการเรียนรู้ที่แตกต่างจากเดิม กล่าวคือ ชอบความสนุกสนานเร้าใจ มีความสนใจจดจ่อกับสิ่งที่จะเรียนรู้เพียงระยะสั้นๆ ดังนั้น ศาสตราจารย์ นายแพทย์วิจารณ์ พานิช จึงเขียนหนังสือ (ครูเพื่อศิษย์) สนุกกับการเรียนในศตวรรษที่ 21 โดยรวบรวมจากบันทึกในบล็อก www.gottoknow.org/blog/council ในช่วงวันที่ 18 กันยายน - 4 ธันวาคม 2555 จำนวน 71 บันทึก เพื่อต้องการช่วยชี้แนวทางให้ ครู อาจารย์ สามารถหาแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่จะทำให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างสนุกสนาน มีความสุข เรียนรู้แบบรู้จริง (Mastery Learning) นั่นคือสามารถเชื่อมโยงได้

การเขียนบันทึกนี้ได้มาจากการตีความจากหนังสือ Student Engagement Techniques: A Handbook for College Faculty เขียนโดย ศาสตราจารย์ Elizabeth F. Barkley แห่ง Foothill College รัฐแคลิฟอร์เนียสหรัฐอเมริกา ซึ่งประสบปัญหาในเรื่องการสอน กล่าวคือนักเรียนเอาใจใส่การเรียนน้อยกว่าสมัยก่อน ผู้เรียนมีสมาธิสั้น นอกจากนี้ ยังกล่าวหาว่าท่านสอนไม่เข้าใจ

ซึ่งสถานการณ์คล้ายคลึงดังกล่าวกำลังเกิดขึ้นในประเทศไทย ดังนั้นผู้สอนจึงต้องชวนขยายสร้างเครื่องมือ และวิธีการ เพื่อช่วยการจัดการเรียนการสอนเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้เรียน นั่นคือมีความเห็นว่าเป็นหน้าที่ของครูอาจารย์ที่ต้องปรับเปลี่ยนตนเอง นอกจากนี้ ผู้เขียนยังย้ำให้เห็นความจริงที่ว่าในปัจจุบันนักเรียน นักศึกษาสามารถหาความรู้ได้จากแหล่งอื่นๆ มากมาย อาทิเช่น สื่อออนไลน์ วิดีโอ สื่อโทรทัศน์ ดังนั้นครูจึงควรเปลี่ยนบทบาท มาเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนรู้ และ ฝึกเลือกแหล่งความรู้ รู้จักวิเคราะห์แยกแยะความแตกต่างระหว่างข่าว (news) ข้อมูล (information) และความรู้ (knowledge) จากอินเทอร์เน็ต

หนังสือของศาสตราจารย์ นายแพทย์วิจารณ์ พานิช ได้นำเสนอรายละเอียด ในเรื่องสนุกกับการเรียนในศตวรรษที่ 21 โดยแบ่งเนื้อหาเป็น 8 ส่วน ดังนี้คือ 1) หลักการพื้นฐาน 2) เทคนิคดึงความสนใจผู้เรียน 3) เรียนสังเคราะห์และคิดสร้างสรรค์ 4) เรียนแก้ปัญหา 5) ประยุกต์ใช้ความรู้ 6) เจตคติและคุณค่า 7) มีสติอยู่กับการเรียน 8) ทักษะการเรียนรู้

ในส่วนของหลักการพื้นฐาน ในลำดับแรก ผู้เขียนให้ความสำคัญกับการสร้างทักษะใจจดจ่อ ซึ่งสร้างได้จากการฝึกฝน โดยใช้คำว่า student engagement หรือผู้เรียนสนุกกับการเรียนซึ่งมีทฤษฎีหนึ่งที่อธิบายว่ามีองค์ประกอบสำคัญคือ แรงบันดาลใจ และการที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ลำดับที่ 2 ระบุว่าครูต้องสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนได้ โดยผู้เขียนมีแนวคิดที่ว่าครูที่มีแรงบันดาลใจสามารถแพร่หรือติดต่อไปยังผู้เรียนได้ ลำดับที่ 3 อธิบายถึงการเรียนรู้โดยลงมือทำ ในหัวข้อนี้ศาสตราจารย์ นายแพทย์วิจารณ์ พานิช ได้เน้นถึงการคิดค้นเครื่องมือที่ช่วยแก้ปัญหาการเรียนการสอนแต่ไม่เกิดการเรียนรู้ ลำดับที่ 4 กล่าวว่า การเรียนแบบกลุ่มให้ผลสัมฤทธิ์สูงกว่าการเรียนรู้คนเดียว ครูต้องทำความรู้จักผู้เรียนเป็นรายคน เนื่องจากมีความแตกต่างระหว่างบุคคลในการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังเน้นว่าการประเมินควรเป็นการประเมินเพื่อพัฒนา (formative assessment) ไม่ใช่เพียงเพื่อวัดความรู้ว่าสอบผ่านหรือไม่ผ่าน (summative evaluation) การทดสอบแบบไม่บอกล่วงหน้า และไม่เก็บคะแนน นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับการสร้างห้องเรียนออนไลน์เพื่ออภิปรายระหว่างผู้เรียน เป็นการสร้างชุมชนใน

การเรียนการสอน ลำดับที่ 5 ผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างยืดหยุ่น โดยเน้นถึงบุคลิกของผู้สอนที่ศิษย์อยากเข้าใกล้และโครงสร้างรายวิชาที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียน เรียนตามความสะดวกของตน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเกรดของตนเองได้โดยจัดให้ชั่วโมงแรกเป็นชั่วโมงปลุกใจผู้เรียน ลำดับที่ 6 กล่าวถึงหน้าที่สำคัญที่สุดของการเป็นครูคือการเป็นนักเรียน เรียนรู้จากการทำหน้าที่ครูที่สำคัญครูควรตระหนักว่าการที่มีผู้มาเรียน จึงส่งผลให้ผู้สอนมีงานทำ ลำดับที่ 7 ผู้สอนควรให้รางวัลในการพัฒนาตนเองของศิษย์มากกว่าการทำให้ชิ้นงานสำเร็จ เคล็ดลับที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ เทคนิคห้องเรียนกลับทาง (blended delivery) การสร้างความตระหนัก และเห็นคุณค่าของสิ่งที่กำลังเรียน จะทำให้ผู้เรียนมีความสนใจที่จะเรียน และแสวงหาความรู้เพิ่มเติม

ในส่วนของเทคนิคดึงความสนใจผู้เรียนนั้นมีเทคนิคที่สำคัญดังนี้คือ เทคนิคประเมินพื้นความรู้ บันทึกช่วยจับประเด็น สถานีความรู้ เกม สัมมนา จัดกลุ่ม ได้วาที ข้อโต้แย้งทางวิชาการ สโมสรหนังสือ และการติวกลุ่มย่อย

ในเรื่องของการเรียนสังเคราะห์ และคิดสร้างสรรค์ ผู้เขียนเสนอแนะ การจัดกลุ่มทำแผนที่ความคิด ซึ่งจะช่วยให้เนื้อหาที่ซับซ้อนเข้าใจง่ายขึ้น การเล่นเกมจำลอง โปสเตอร์นิทรรศการ สมุดประจำชั้น ตอบโจทย์จากเว็บ การเรียนแก้ปัญหา คิดดังๆ จับคู่แก้ปัญหา การเลือกคำประกาศ คำปราศรัยของบุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่กำลังศึกษา เทคนิคการส่งต่อปัญหา กรณีศึกษา การเขียนเรียงความ ร่วมสมัย การย่อความ การเขียนเรื่องใหม่ (Directed Paraphrase) ที่ซับซ้อนด้วยสำนวนของผู้เรียนเอง นักเรียนสร้างทีมผู้เชี่ยวชาญเพื่อสอนคนอื่น ทักษะศึกษา

เมื่อได้อ่านหนังสือเล่มนี้แล้ว จะช่วยให้ ครูอาจารย์ สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ซึ่งจะส่งผลให้ได้รับความสุขเพิ่มขึ้นทั้งผู้ให้บริการการสอน (Supply side) และผู้เรียน (Demand side) นอกจากนี้ ยังจะส่งผลให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ (Economic Efficiency) กล่าวคือ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนคุ้มค่ากับที่ผู้สอนได้ทุ่มเทแรงกายแรงใจในการเตรียมการสอน และดำเนินการสอน